

βολήν τῆς φιλοσοφικῆς ἐρμηνείας εἰς ἀνιαρὰν γραμματικὴν διάλυσιν, ὑπενθυμίζουσιν τὴν κακὴν διδασκαλίαν ἀρχαίων κειμένων εἰς τὰς πρώτας γυμνασιακὰς τάξεις, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐξεγείρεται κάθε συνείδησις.

Καὶ τί ἄλλο ἀποτελοῦν παρὰ γραμματικὴν ἀνάλυσιν ὅσα περὶ τοῦ ῥήματος ἀναπαύομαι παρατηρεῖ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἔκθεσιν ὁ κ. Λογοθέτης; Ἐάν ὁ κ. Λογοθέτης κακίξει τὸν Ἰ. Θεοδωρακόπουλον διὰ τὴν προσθήκην τοῦ «ἐν ἑαυτῷ», «μαθέτω» μόνον ὅτι δὲν διατυπῶται διὰ συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος, ἀδιάφορον ἐάν οἱ ἀγνωστοῦντες τὰ στοιχειώδη κρίνουν ὡς περιέργως συμβολικὰ καὶ ἀδιανοήτως ἀλληγορικὰ τὰ γραφόμενά του, καὶ ὅτι τὸ «ἐν ἑαυτῷ» τίθεται διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ὁ λόγος εἰς τὴν συνέχειαν τῆς ἀφηρημένης διατυπώσεως, ἣ ὁποία διακόπτεται διὰ τοῦ ῥήματος ἀναπαύεσθαι.

Ἐάν δὲ νομίζῃ πάλιν ὅτι τὸ ῥῆμα τοῦτο ἔχει τὴν συνήθη αὐτοῦ ἔννοιαν καὶ ὅτι πρόκειται περὶ συνήθους ἀναπαύσεως, τότε βεβαίως ἡ ἀγαθὴ αὕτη ἀντίληψις θὰ γεννήσῃ ἕλαφρὸν μειδίαμα εἰς ὅσους ἀντιλαμβάνονται τὴν ψυχικὴν ἀνάπαυσιν ἐφικτὴν διὰ τῆς αὐταρκείας μόνον, ἣ ὁποία προϋπόθεσιν ἔχει τὴν αὐτοτέλειαν. Ἄς ἀντιπαρέλθωμεν σιωπῶντες. Ἀλλὰ θὰ συναντήσωμεν τὸν ἀμείλικτον ἔλεγχον καὶ καὶ τὴν διδασκαλικὴν εἰρωνείαν τοῦ κ. Λογοθέτου συλλαμβάνοντος τὸν Ἰ. Θεοδωρακόπουλον παρανοοῦντα καὶ παρερμηνεύοντα τὸν Πλωτῖνον. Τὸ ζήτημα ἔχει οὕτω: Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ὁμιλεῖ περὶ θλάσεως τοῦ συνειδότος. Τοῦτο ἐθεωρήθη ἀσυγχώρητος καὶ ἀκατανόητος ξενισμός, τοῦ ὁποίου γίνεται χρῆσις ἀντὶ τοῦ γερμανικοῦ Bruch des Bewusstseins. Cuique suum. Πράγματι ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἠθέλησε ν' ἀποδώσῃ τὴν ἔννοιαν ταύτην. Καὶ τοῦτο εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο νοητὸν εἰς τοὺς κ. κ. Βορέαν καὶ Λογοθέτην. Ἐκ τούτου ὅμως καθίσταται σαφὲς ὅτι Ἰ. Θεοδωρακόπουλος γράφει θλάσιν ἀντὶ θραῦσιν = Bruch, ὅπερ ἄλλως τε ὀρθόν, (ὁ Ζηκίδης ἐρμηνεύει τὸ θλάσις ὡς σπάσιμον ὄρ. σελ. 536). Ὡστε ἀσκόπως ἐκχέει τόσην χολὴν ὁ κ. Λογοθέτης τῆς ὁποίας τὴν πικρίαν μόνον αὐτὸς αἰσθάνεται. Ἄλλωστε εἰς τὴν σελίδα 83 τῆς ἀπαντήσεώς του ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐρμηνεύει «τὸ χωρίον τοῦ Πλωτίνου ὡς ἐξῆς»: «Ὅταν ἡ ψυχὴ πάθῃ τὴν θλάσιν αὐτῆς...» ὥστε οὐδέποτε παρενόησε τὸ

χωρίον αὐτό, τὸ ὁποῖον παραθέτει οὕτω. «Συγκλασθέντος δὴ τούτου (τῆς ψυχῆς)...» ἐπεξηγῶν οὕτως ὅτι ὡς κάτοπτρον νοεῖται ἡ ψυχὴ. Ἄλλ' ὁ κ. Λογοθέτης ἀναφέρει τὴν φράσιν τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου καθ' ἣν ὁ Ἐγελος παρέλαβε τὴν ἔννοιαν τῆς «θλάσεως τοῦ συνειδότητος κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν Πλωτῖνον, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ συνειδήσεως ἢ περὶ ψυχῆς ὡς περὶ κατόπτρου ἐνθα θλάται τὸ φῶς». Βεβαίως σφάλλει ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐὰν ἀναφέρεται εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ χωρίον τοῦ Πλωτίνου, Ἐν. 1, 4, 10, ὅπως ἀποδεικνύουν, προτοῦ τὸ παρατηρήσῃ ὁ κ. Λογοθέτης, ὅσα ὁ ἴδιος γράφει περισσότερο ἀπὸ τὰ γραφόμενα τοῦ κ. Λογοθέτου. Καὶ εἶναι προφανές, ὅτι τὸ σφάλμα τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου προέρχεται ἀπὸ τὴν βίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔγραψε τὴν ἀπάντησίν του. Ἄλλὰ πάντως ἐγράφη ἑλληνικώτατα ἢ θλάσις τοῦ συνειδότητος, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πλωτῖνος εἰς τὴν ψυχὴν ἀναφέρεται γράφων ὅσα γράφει περὶ θλάσεως. Ἄλλ' ὁ κ. Λογοθέτης ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδιδεν οὐχὶ τὸ κυρίως ὑπὸ κρίσιν ἔργον τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου, ἀλλ' ἡ ἀπάντησίς του καὶ μετέφερεν εἰς αὐτὸ τὴν συζήτησιν ἢ ὁποία εἶχεν ὡς ἀρχὴν τὸ ἐρώτημα: ἢ θλάσις τοῦ κατόπτρου δὲν ὑποδηλοῖ τὴν θλάσιν τοῦ συνειδότητος; καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος ὁ κ. Λογοθέτης ναί. Τοῦτο ἀρκεῖ. Ἐνέχει δὲ ἀστείότητά τινα τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κ. Λογοθέτης διὰ τῆς διορθώσεώς του ἐπεβεβαίωσεν ἄκων ἔτι μᾶλλον ὅσα ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἀντεῖπεν εἰς τὴν ἔκθεσιν. Ἴδου πῶς ἡ ἐσφαλμένη ἔρμηνεία τοῦ χωρίου τοῦ Πλωτίνου καθ' ἣν ἡ θλάσις εἶναι θλάσις τοῦ φωτός, οὐχὶ δὲ τοῦ κατόπτρου ὀλίγον στηρίζει ὅσα θέλει δι' αὐτῆς νὰ στηρίξῃ ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος, παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν Reflexion τοῦ Ἐγέλου, δηλαδή ὅτι ἀφορᾷ τὴν ψυχὴν ἢ θλάσις καὶ ὅτι τὸ Bruch des Bewusstseins εἶναι εἰλημένον ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ. Ἄλλ' εὐτυχῶς διὰ τὸν Ἰ. Θεοδωρακόπουλον ὁ κ. Λογοθέτης, συμπαθῶς διακείμενος, διώρθωσε τὸ σφάλμα του. Καὶ οὕτω περατοῦται ὁ πολὺς γλωσσικὸς ἔλεγχος καὶ ἡ ἐπιμελὴς ἀγγιστρεία τῶν ὀρολογικῶν σφαλμάτων καὶ ἀπομένει μία μόνον παρατήρησις, μὴ ἀναφερομένη ἄλλως τε εἰς τὰ κριθέντα ἔργα, ἀλλ' εἰς τὸ περὶ «Σχολαστικισμοῦ καὶ φιλοσοφικῆς κριτικῆς» φυλλάδιον, ἢ ὁποία κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἔρμηνείας τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ «ἐπαίοντος»

ἀναγνώστου, διότι ὁ «ἐπαίων» θὰ ἠννόησεν ἀσφαλῶς περὶ τινος πρόκειται, ποῖοι λοιπὸν εἶναι οἱ ὄροι, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει σαφῶς ὡς ἀγνώστους ἢ ἐκθεσις (σελ. 43) καὶ κατόπιν ὡς «ἀπροσδιονύσους» καὶ «ἀδιανοήτους» ὁ κ. Λογοθέτης; Διότι ἐὰν ἡ μομφὴ περὶ «ἀγνώστων» ὄρων δὲν ἀποτελεῖ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ ἐπισήμου καὶ ἀνεπισήμου εἰσηγητοῦ συνείδησιν ὁμολογουμένως ἀστήρικτον καὶ σαθρὰν κατηγορίαν, τότε κατ' ἀνάγκην ἢ ἄγνοια καὶ μόνον ἢ ἄγνοια εἶναι ἡ ἀπροσδόκητος ἐξήγησις ἀλλ' οὐχὶ καὶ δικαιολογία τῶν περὶ «ἀγνώστων» ὄρων ἐν τῇ ἐκθέσει γραφομένων.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸ ὕφος τοῦ κ. Λογοθέτου, εἰς τὴν φυσικότητα τοῦ ὁποίου συνέτεινεν ἡ χρῆσις «μαθέτω» τινων καὶ ἄλλων παρομοίων, ἐπιβλητικῶν δῆθεν, ἀρμόζει ἐλάχιστα εἰς τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα. Ὁ ἀληθῆς ἐπιστήμων, τοῦ ὁποίου ἡ ἀληθῆς ὑπεροχὴ δὲν ἔχει ἀνάγκην ὕψους, περιφρονεῖ τὴν σπουδαιοφάνειαν. Ἄλλ' ὁ κ. Λογοθέτης ἔχει ἀνάγκην ὕψους. Τοῦτο εἶναι τὸ λυπηρότερον, ἀλλὰ δεόν νὰ λεχθῆ διὰ νὰ μὴ παρέλθῃ ἀδιαμαρτύρητος ἡ διαχείρησις ἐπιστημονικῶν θεμάτων κατὰ τρόπον τελείως ἀντικείμενον πρὸς τὴν ἐπιστήμην.

Τὸν ἔλεγχον αὐτὸν διαδέχεται ὁ ἔλεγχος τῆς ἐρμηνευτικῆς μεθόδου τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου. Οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης λέγουν πολλά, τὰ ὁποῖα συνοψίζονται εἰς ἓν καὶ μόνον, ὅτι ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἀκολουθεῖ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Cohen, τοῦ Natorp καὶ τοῦ Cassirer, ἡ ὁποία εἶναι τελείως ἐσφαλμένη, ἀφοῦ ζητεῖ νὰ εὔρη τὰ διανοήματα τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων φιλοσόφων καὶ ἰδίως τοῦ Πλάτωνος, ἐνῶ ἔδει ν' ἀκολουθήσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ κ. Λογοθέτου, εἰς ὃν καὶ μόνον παραπέμπεται ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ὑπὸ τῶν συνταξάντων τὴν ἐκθεσιν. Ἐὰν ἠλήθευεν ὅτι ζητοῦν οἱ τρεῖς μεγάλοι φιλόσοφοι τοῦ Μαρβούργου ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ βεβιασμένως νὰ εὔρουν τὰ διανοήματα τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων, τότε πράγματι θὰ ἦσαν οὐτιδανοὶ ἐπιστήμονες, τὸ ἔργον τῶν ὁποίων θὰ ἐμηδενίζετο διὰ μιᾶς, ἐὰν ἐδημοσιεύοντο γερμανιστὶ τὰ σχετικὰ μέρη τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Βορέα καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ ἐλέγχου τοῦ κ. Λογοθέτου. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἡ κατ' ἀρχὴν ἀποδοχὴ τῆς γνώμης οἰασδήποτε αὐθεντίας εἶναι ἀντιεπιστημονικὴ,

ἐπὶ τοῦ προκειμένου φαίνεται βέβαιον ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι αἱ δοξασίαι τῶν κ. κ. Βορέα καὶ Λογοθέτου δὲν ἀντέχουν εἰς τὴν σύγκρισιν μετὰ τῆς ὑπερόχου διδασκαλίας τοῦ Cohen, τοῦ Natorp καὶ τοῦ Cassirer. Ἐὰν ὅμως ἔχουν οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης διάφορον γνώμην, ἢ ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ ἔργου τοῦ Natorp περὶ τῆς περὶ τῶν ἰδεῶν διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος δίδει πλέον εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσων ἐνώπιον κοινοῦ ἔχοντος βάσιν νὰ κρίνη ποίου ἢ ἀποψις εἶναι ὀρθή καὶ ποίου ἐσφαλμένη. Διότι ἐὰν ἢ γερμανιστὶ διατυπωμένη διδασκαλία τοῦ Ἰ. Θεοδορακοπούλου ἀποτελεῖ κίνδυνον καὶ εἶχον οἱ κ. κ. καθηγηταὶ καθῆκον νὰ ἐλέγξουν ὅσα ὑποστηρίζει, καθῆκον ἔτι ἐπιτακτικώτερον ἔχουν νὰ ἐλέγξουν τὸ μεταφρασθὲν ἤδη ἑλληνιστὶ ἔργον τοῦ Natorp, ὅπερ ἀποτελεῖ κίνδυνον ἔτι μεγαλύτερον λόγῳ τῆς ἐκτάσεώς του καὶ τοῦ μεγάλου κύρους τοῦ συγγραψαντος αὐτό. Ἄς ἀναμείνωμεν ἤδη μέχρις ὅτου δώσουν οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης ἀφορμὴν, κρίνοντες τὸ ἔργον τοῦ Natorp, νὰ κριθοῦν αὐτοί.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς γεννᾶται ἢ ἀπορία, πῶς ἀφ' οὗ τόση ἐπικρατεῖ περὶ Πλάτωνος πολυγνωμία, ὡς γνωστόν καὶ ὡς ὁμολογεῖ καὶ ὁ κ. Λογοθέτης, πῶς ἐπιμένουν οἱ κρίναντες τὸν Ἰ. Θεοδορακόπουλον νὰ ἐξυψώσουν ἑαυτοὺς εἰς ἀπολύτους κριτὰς ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπολύτου πνευματικῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ὑπερηφάνως ἔχει καθιερώσει τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἠθικὸν ἐρώτημα, ὅπερ ἀδυσωπήτως θὰ δύναται ν' ἀναγνώσῃ τόσον ὁ εἷς, ὅσον καὶ ὁ ἕτερος τῶν κριτῶν, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς οἰουδὴποτε προσώπου, τὸ ὁποῖον θὰ συναντοῦν ἐφ' ἑξῆς.

Περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν τοὺς κ. κ. Βορέαν καὶ Λογοθέτην πρωτίστως εἰς τὸ ἔργον τοῦ Cohen, *Platos Ideenlehre und die Mathematik* καὶ τοῦ Natorp, *Platos Ideenlehre* τῶν ὁποίων ἢ προσεκτικὴ ἀνάγνωσις πολὺ θὰ βοηθήσῃ τοὺς κριτὰς ν' ἀντιληφθοῦν πόσον ἐσφαλμένως ἢ πάντως ἀδίκως ἔκριναν. Διότι οὐδεμίαν παρατήρησιν τῶν ἀφορᾶ χωρίον ἀναμφισβητήτως ἐρμηνευόμενον. Ὅπως προχείρως δύναται νὰ παραπεμθῇ ὁ κ. Λογοθέτης διὰ τὰς ἀπὸ τῆς σελ. 30 καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀριθμουμένας παρατηρήσεις ὡς ἑξῆς εἰς τὸν Natorp (ἐκδ. 1921) διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1 εἰς τὴν σελ. 111, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2

εἰς τὰς σελ. 133, 140, 314, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 3 εἰς τὴν σελ. 385 κ. ἐ., διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 εἰς τὴν σελ. 314 κ. ἐ., διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 5 εἰς τὴν σελ. 204. διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 6 εἰς σελ. 111 κ. ἐ., διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 8 εἰς τὴν σελ. 56 κ. ἐ., διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 9 εἰς τὴν σελ. 133, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 10 εἰς τὰς σελ. 292, 296 - 7, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 12 εἰς τὰς σελ. 192 - 3 καὶ 216, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 14 εἰς τὴν σελ. 315, διὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 16 εἰς τὴν σελ. 192 - 4 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἀσφαλῶς ἐὰν ὁ Natorp παρουσιάζετο ἐνώπιον τῶν κριτῶν τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου ὡς ὑποψήφιος ὑφηγητῆς οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης θ' ἀπέριπτον τὸν Natorp.

Μόνον ὀλίγα τινὰ ὅσα ἐξόχως χαρακτηρίζουν τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν τῆς ἐκθέσεως θὰ παρατάξωμεν ἀναλυτικώτερον.

Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐλέγχων δριμύτατα τὰ τῆς ἐκθέσεως διὰ τὴν παρατήρησιν ὅτι κακῶς προσνέμει χαρακτῆρα ὑποθετικὸν εἰς τὰς ἰδέας τοῦ Πλάτωνος γράφει :

«Καὶ προχωρῶν ὁ Πλάτων καὶ ἀναλύων τὴν σχέσιν τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰ εἶδη λέγει «ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως» (Φαίδ. 101 D) καὶ περαιτέρω λέγει «ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος». Εἰς δὲ τὸν «Τίμαιον» ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων περὶ τοῦ νοητοῦ εἶδους τοῦ ὄντος γενικῶς ὡς περὶ ἑνὸς «ὑποτεθέντος»· «ἐν μὲν ὡς παραδείγματος εἶδος ὑποτεθέν νοητὸν καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν» (48 E) ἀκριβῶς, διότι δι' αὐτοῦ θεμελιώνεται τὸ αἰσθητὸν εἶδος τοῦ ὄντος, τὸ ὁποῖον εἶναι «μίμημα τοῦ παραδείγματος» (ἐνθ. ἀν.). Ὡστε ὁ Πλάτων ὄχι μόνον ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἰδεῶν, τῶν εἰδῶν, ὡς περὶ ὑποθέσεων, ὅταν πραγματεύεται τὴν θεμελίωσιν τῶν αἰσθητῶν ὄντων, ἀλλὰ ὀνομάζει καὶ ὅλον τὸν νοητὸν κόσμον «ὑποτιθέμενον» ἢτοι «ὑπόθεσιν».

Ὁ κ. Λογοθέτης ἀπαντᾷ :

«Ἐπιχειρῶν νὰ ἀποκρούσῃ τὴν παρατήρησιν ὅτι κακῶς προσάπει εἰς τὰς ἰδέας τοῦ Πλάτωνος ὑποθετικὸν χαρακτῆρα προσάγει χωρία, ἐν οἷς ὁ φιλόσοφος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ὑποτίθεσθαι. Ἀλλὰ κακῆ τύχῃ τὸ ὄπλον, ὅπερ λαμβάνει πρὸς ἄμυναν, στρέφεται ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἀμυνομένου. Διότι τὸ ὑποτίθεσθαι δέν σημαίνει μεταχειρίζεσθαι ὡς

ὑπόθεσιν, ἀλλ' ὁμολογεῖν, παραδέχεσθαι, θέτειν ὡς ἀσφαλῆ βάσιν, *legen zu Grunde*. Ὅταν φέρ' εἶπειν λέγει ὁ Πλάτων (Φαιδ. 100 B) «εἴμι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα τὰ πολυθρύλητα καὶ ἀρχομαι ἀπ' ἐκείνων ὑποτιθέμενος εἶναι τι καλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ ἀγαθὸν καὶ μέγα...» δὲν ἐκδέχεται τὰς ἰδέας ὡς ἀπλὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ θεωρεῖ ὡς βεβαίαις καὶ ἀσφαλεῖς ἀρχάς. Ὡσαύτως «τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα» (Αὐτ. 100 A) δὲν σημαίνει «ὑποθέτω» «σκέπτομαι ὑποθετικῶς» κάμνω τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι εἶναι ἀληθῆ, ἀλλὰ παραδέχομαι βέβαιος ὢν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀληθῆ».

Ὅσα ὁ κ. Λογοθέτης γράφει γεννοῦν ἐν πρώτοις ἀμφιβολίαν ἐὰν οἱ συντάξαντες τὴν εἰσηγητικὴν ἐκθεσιν ἐγνώριζον, ὅτε συνέτασσον τὴν ἐκθεσιν, τὶ ἀκριβῶς ἐννοοῦμεν ἐπιστημονικῶς ὡς ὑπόθεσιν ἀφ' οὗ θεωροῦν ὅτι σφάλλουν ὁ Lotze καὶ ὁ Lutoslawski καὶ αὐτὸς ὁ Natorp ὡς ἀποδίδοντες καὶ αὐτοὶ παραπλήσιον ὑποθετικὸν χαρακτῆρα εἰς τὰς ἰδέας τοῦ Πλάτωνος. Ἡ ἐν τῇ ἐκθέσει παραπομπὴ εἰς αὐτοὺς τοὺς τρεῖς συγγραφεῖς ἀποδεικνύει κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ὅτι αὐτὸς ὁ κ. Λογοθέτης ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπιζητεῖ νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν γνώστην τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς ὑποθέσεως. Πάντως ὅτι ὡς ὑπόθεσιν ἐννοοῦμεν *Grundlegung* ἐννοεῖ καθείς, ἐκτὸς τοῦ κ. Βορέα καὶ τοῦ κ. Λογοθέτη, γνωρίζων ὅτι ὁ Πλάτων μετεχειρίζετο τὸν ὄρον *ὑπόθεσις* (Φαίδ. 101 D) καὶ ὄχι μόνον τὸν ὄρον *ὑποτίθεσθαι* ὡς λέγει κακῶς ὁ κ. Λογοθέτης (σελ. 47). Ἐν δὲ τῇ γενικῇ τοῦ δικαίου θεωρίᾳ ἀποκαλοῦμεν τὸν πρωταρχικὸν νόμον *ὑπόθεσιν τοῦ δικαίου* γνωρίζοντες κάλλιστα ὅτι ὁ πρωταρχικὸς νόμος, καθ' ὃ πρωταρχικὸς, ἀποτελεῖ μὲν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ δὲν ἔχει αὐτὸς ὑπόθεσιν, εἶναι δηλαδὴ ἀνυπόθετος. Ὡστε οὐδὲν εἶπεν ὁ κ. Λογοθέτης λέγων ὅτι αἱ ἰδέαι κατὰ Πλάτωνα εἶναι ἀνυπόθετοι, διότι τοῦτο σημαίνει ὄχι ὅτι δὲν εἶναι ὑποθέσεις, ἀλλ' ὅτι δὲν ἔχουν ὑπόθεσιν, πράγμα τελείως διάφορον. Ταῦτα εἶναι πλέον ἢ προφανῆ δι' ὅλους καὶ μόνον ὁ κ. Λογοθέτης δύναται νὰ λέγῃ ὅτι ἐκ τῶν ὑστέρων ἐζήτησε νὰ ἐξέλθῃ ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐκ τῆς δυσχερείας προβάλλων οὕτως ὁ ἀνεπίσημος εἰσηγητὴς εἰς τὸν κρινόμενον ὅσα χαρακτηρίζουν ἑαυτὸν καὶ τὸν κ. Βορέαν.

Εἰς τὴν ἐκθεσιν ἐπίσημος καὶ ἀνεπίσημος εἰσηγητὴς ἤλεγξαν τὴν φράσιν τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου. «Ψυχὴ δὲν εἶναι πράγμα ἀλλὰ θε-

μελιώδης ἑτερότης πρὸς τὸ πρᾶγμα», παρανοοῦντες ὅτι ἡ φράσις σημαίνει «Ψυχὴ δὲν εἶναι ὄν ἀλλὰ θεμελιώδης ἑτερότης πρὸς τοῦτο», λόγῳ παρερμηνείας τοῦ γερμανικοῦ Ding. Οἱ γερμανοὶ καθηγηταὶ οἱ κρίναντες τὴν ἐπὶ διδακτορία διατριβὴν τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου δὲν ἀντελήφθησαν τὸ γλωσσικὸν τοῦτο σφάλμα. Οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης πληρέστερον τοῦ Rickert καὶ τοῦ Hoffmann γνωρίζοντες τὴν γερμανικὴν ἠννόησαν εὐθύς τὸ σφάλμα. Ἄλλ' ἄς παρίδωμεν τοῦτο καὶ «μαθέτωσαν» ἤδη ὅτι *Ding* σημαίνει ὄχι μόνον ὄν, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα, ἰδίως ὅταν γράφεται ἀορίστως (*kein Ding*) καὶ ὅτι ἀντιλαμβανόμενοι, πόσον ἄστοχον ἦτο νὰ ἐρμηνεύσουν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ *Ding* ὡς ὄν ἔδει νὰ ὀδηγηθοῦν αὐτοὶ εἰς ἑτέραν ἐρμηνείαν τοῦ ὄρου τούτου, βαδίζοντες συνάμα οὐχὶ ἀσκωλιαστὶ ἐπὶ τῆς γνώσεως μόνον τῆς ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς γερμανικῆς. Τοῦτο ἠμπόδισε βεβαίως μόνον ἡ «φιλικὴ διάθεσις» τοῦ ἑτέρου τῶν κριτῶν, ὅπως ἠμπόδισεν ἡ διάθεσις αὕτη νὰ κατανοήσουν οἱ κ. κ. κριταὶ εἰς τὸ σπουδαιότερον σημεῖον τῆς κρίσεώς των, ὅτι ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ὑποστηρίζων ὅτι βεβαίως ἡ ἀλήθεια εἶναι γέννημα τῆς ψυχῆς ἐννοεῖ τὴν ψυχὴν ὡς καθολικὸν συνειδός. Ἀλλὰ τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὀλίγον προηγουμένως ὁ κ. Λογοθέτης (σελ. 30 τοῦ φυλλαδίου) φαίνεται κάλλιστα γνωρίζων ὅτι ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ὡς ψυχὴν ἐννοεῖ τὸ καθολικὸν συνειδός. Ὡστε ὄχι μόνον οὐδαμοῦ λέγει ὅσα μόνον οἱ κ. κ. κριταὶ διανοοῦνται, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὁ κ. Λογοθέτης ἐγνώριζε τοῦτο, καὶ ὅμως μὴ ἔχων ἄλλο τι ν' ἀντεῖπη ἀναγκάζεται νὰ παρερμηνεύσῃ τὰ ὅσα γράφει ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος διὰ ν' ἀντικρούσῃ ὄχι ὅσα γράφει ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ παρερμηνείαν.

Βεβαίως ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ὑπῆρξεν ἀσαφής. Ἀλλὰ τίς πταίει διὰ τοῦτο; Βεβαίως οἱ ἀντιλαμβανόμενοι τὸ ein Weltwesen ὡς Wesen der Welt καὶ οἱ ἐπιμένοντες νὰ ἐρμηνεύουν τὸν Ἰ. Θεοδωρακόπουλον, παρὰ τὴν δήλωσιν ὅτι ἐννοεῖ τὴν ψυχὴν ὡς καθολικὸν συνειδός, ὡς εἰάν ἠννόει τὴν ψυχὴν ὡς ψυχὴν ἀτομικὴν. Ἡ ἀκαταληψία τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἐλευθερίας, ὃν ὁ κ. Λογοθέτης ἔχει παραθέσει ὡς δεῖγμα ἐναργέστατον τῆς ἀσαφείας τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου, ὑπάρχει μόνον ἐφ' ὅσον ἀγνοηθῇ τελείως ἡ διά-

κρισις μεταξύ νοητοῦ καὶ αἰσθητοῦ κόσμου. Ἀλλὰ διὰ τὸν ἀπροκατάληπτον κριτὴν εἶναι σαφές ὅτι ἐλευθερία εἶναι ἢ ἄρνησις τῆς κατ' αἰσθησιν καὶ κατ' ἐπιθυμίαν ζωῆς καὶ ἢ θεμελίωσις ζωῆς ἀπολύτως ἐνσυνειδήτου καὶ καθαρῶς νοητῆς. Ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν· εἵπομεν, ὁ ἀπροκατάληπτος κριτής. Ὁ κ. Λογοθέτης ὑποστηρίζει ὅτι χωρία τινὰ εἶναι τόσον ἀκατανόητα ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ Rickert θὰ κατώρθωνε νὰ τὰ ἐννοήσῃ. Ἐὰν αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ρητορικὴν ὑπερβολὴν, τότε ἄς ὀρίσῃ, ὡς ἔχει καθῆκον, τί ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ Rickert, ὥστε νὰ μεταφρασθοῦν τὰ χωρία καὶ νὰ ἴδωμεν ἂν καὶ πῶς ἐννοεῖ ὁ Rickert ὅ,τι θεωρεῖ «ἀδιανόητον» ὁ «εἰδικός» κ. Λογοθέτης. Ἀλλὰ τὸ πείραμα εἶναι ἐπικίνδυνον.

Πάντως καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι καὶ ἂν ὑπάρχει ἐνιαχοῦ σχετικὴ ἀσάφεια αὕτη δὲν ἔδει νὰ δώσῃ λαβὴν εἰς ὅσα ἐγράφησαν ἐν τῇ περιλαλήτῳ ἐκθέσει καὶ τῇ ἀνταπαντήσει τοῦ κ. Λογοθέτου παραθετομεν δύο τινὰ χωρία εἰλημένα ἐκ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Ἐγγέλου (Μετάφρ. Π. Γρατσιάτου):

«Ἡ οὐσία εἶναι καθαρὰ ταυτότης καὶ ἐμφάνεια ἐντὸς ἑαυτῆς μόνον καθ' ὅσον εἶναι ἢ εἰς ἑαυτὴν ἀναφερομένη ἄρνητικότης, ἐπομένως εἶναι ἄπωσις ἑαυτῆς ἀφ' ἑαυτῆς. Κατ' ἀκολουθίαν περιέχει οὐσιωδῶς τὸν διορισμὸν τῆς διαφορᾶς τοῦ ἑτέρου. Τὸ ἕτερον δὲν εἶναι ἐνταῦθα τὸ ποιοτικὸν ἄλλο, ὁ διορισμὸς, τὸ ὄριον· ἀλλά, ἐπειδὴ εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ, τῇ εἰς ἑαυτὴν ἀναφερομένη, ἢ ἄρνησις εἶναι ἐξ ἴσου ἀναφορά, διάφορον, τεθειμένον εἶναι, ἔμμεσον εἶναι.» ἢ :

«Αὕτη ἢ οὕτως ἀνεπτυγμένη ἐξωτερικότης, ὡς κύκλος τῶν διορισμῶν τῆς δυνατότητος καὶ τῆς ἀμέσου πραγματικότητος—κύκλος ἀποτελῶν τὴν ἀμοιβαίαν ἐμμεσότητα αὐτῶν δι' ἀλλήλων—εἶναι ἢ πραγματικὴ δυνατότης ἐν γένει».

Καὶ ὅμως ἡ τοιαύτη «ἀσάφεια» δὲν ἤμπόδισε νὰ θεωρεῖται ὁ Ἐγγελος εἷς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων φιλοσόφων τοῦ κόσμου. Ἀλλ' καὶ ὅταν ἡ ἀσάφεια κειμένου τινὸς δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δυσκολίας καὶ τοῦ ὕψους τοῦ διατυπουμενοῦ διανοήματος, οὐδέποτε ἀρκεῖ διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν σκυβαλισμὸν ἐπιστημονικοῦ ἔργου, ἰδίως ἔργου τοσοῦτον ἀδρομεροῦς ὅσον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου.

Ὁ τοιοῦτος σκυβαλισμὸς ἀντίκειται ἐκ διαμέτρου πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν ἦθος.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐκ τοῦ ἐλέγχου, ὃν ἤσκησαν οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης, ἀπομένει τελείως ἀκαταίσχυντος, εἶναι μάλιστα βέβαιον ὅτι ὁ ἔλεγχος οὗτος ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ μελετηθῇ τὸν ἔργον τοῦ κριθέντος καὶ νὰ δικαιωθῇ πλήρως οὗτος. Τὸ ἀστόχημα τοῦ ἐναντίον τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου ἀσκηθέντος ἐλέγχου ἔχει καταστῆ τοσούτῳ μᾶλλον ἐμφανὲς ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου δριμύτητος τοῦ ἀρχαιπινούσ ἐλέγχου τοῦ ἐξικνουμένου μέχρι τοῦ σημείου νὰ γράφῃ ὁ κ. Λογοθέτης «Imprim, imprim, tuum verbum Theodoracopule». Εὐτυχῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ἱερὰ ἐξέτασις, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς ἤθελεν ἐναγάγῃ ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας τὸν ὁμιλήσαντα περὶ τῶν δεσμῶν τοῦ χριστιανικοῦ δογματισμοῦ.

Οὐδεμία δυστυχῶς ὑπάρχει ἀντικειμενικὴ δικαιολογία τῆς στάσεως τῶν δύο καθηγητῶν. Δυστυχῶς. Διότι ὅσοι πράγματι σέβονται τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τοῦ γένους τὴν δημιουργηθεῖσαν παρὰ τὰ πάμπολλα ἐμπόδια μὲ κόπους ἀφαντάστως μεγάλους θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴν ἀποδειχθῇ ἄδικος ἡ κρίσις δύο καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ προσγενομένη ἀδικία εἶναι τόσον μεγάλη ὥστε δὲν εἶναι πρέπον ν' ἀποσιωπηθῇ. Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἀπῆντησεν. Καὶ εἶχε καθῆκον ἀπόλυτον ν' ἀπαντήσῃ. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἡ ἀπάντησίς του ἀπευθύνεται μόνον εἰς τοὺς δύο καθηγητάς, τοὺς εἰσηγητάς τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὴν Σχολὴν ἐκθέσεως. Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδεμία φράσις εἰς τὴν ἀπάντησίν του, ἡ ὁποία ν' ἀποτελῇ οὐδὲ πόρρωθεν ὑπαινιγμὸν ἐναντίον τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Ὡστε μόνον ὁ κ. Λογοθέτης ἐπεζήτησε νὰ παραστήσῃ τὸν Ἰ. Θεοδωρακόπουλον «ὑβριστὴν τῆς Σχολῆς». Ἐν πρώτοις ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος δὲν εἶναι ὑβριστής. Ἐὰν ἐδόθη αὐτῷ λαβὴ ἐξαιρετικῶς αὐστηροῦ ἐλέγχου διὰ τοῦτο πταίουν ἄλλοι. Καὶ πάντως εἰάν ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος εἶναι ὑβριστής, ποία λέξις θὰ χαρακτηρίσῃ φυλλάδια προσώπου τινος ἤδη καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν; (Ὁρ. Κ. Λογοθέτου, Ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἡ ἐπιστημοσύνη τοῦ Ε. Κουγέα, 1924. Ἐπίμετρον.

1924, Συμπλήρωμα τοῦ Ἐπιμέτρου, 1924). Ἐξ ἄλλου ἡ εὐθύτης μετὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐχώρισε τοὺς εἰσηγητὰς ἀπὸ τὴν ἄλλην Σχολήν, ἡ ὁποία κατὰ πλειοψηφίαν ἐπόμενον ἦτο νὰ δεχθῆ τὴν γνώμην τῶν «εἰδικῶν» καθηγητῶν, ἀποδεικνύει πόσον ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος γνωρίζει, ὅπως ἄλλωστε ὀφείλει, ἵνα σέβεται βαθύτατα τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν φιλοσοφικὴν Σχολήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν λαμπρύνει τόσα μεγάλα ὀνόματα ἐξόχων ἐπιστημόνων, εὐρείας ἀντιλήψεως, δικαίων καὶ ἀμερολήπτων πάντοτε εἰς τὴν κρίσιν, τὴν παράδοσιν τῶν ὁποίων διέκοψαν οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης.

Οἱ κ. κ. Βορέας καὶ Λογοθέτης ἄς μὴ ἀπατῶνται. Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος δὲν ἐθλίβη, διότι δὲν ἐπηνέθη, δὲν ἐθλίβη, διότι δὲν ἐγένετο ὑφηγητής. Ἐπαίνους ἤκουσε νὰ λέγωνται καὶ εἶδε νὰ γράφονται περὶ αὐτοῦ ὄχι μόνον παρὰ σοφῶν ἀνδρῶν ὅπως ὁ Rickert, ὁ Joel, ὁ Hoffmann καὶ ὁ Calogero, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ κυβερνωῦντος τὴν πατρίδα καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς καὶ ἀπὸ τὸν Παλαμᾶν, ἐπαίνους τόσους, ὅσους δὲν ἔχουν ἀποκομίσει ὁμοῦ καὶ οἱ δύο ἐπικριταί του. Ἐδραι πρὸς διδασκαλίαν τοῦ ἐπροτάθησαν ἄλλοῦ, κατέχει ἄλλως τε τοιαύτην, κατόπιν ἐξαιρετικῶς τιμητικῆς ἐκλογῆς, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης.

Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἐθλίβη ὅπως ἐθλίβησαν ὅσοι ἀγαποῦν καὶ πονοῦν διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ γένους, μόνον ἐπειδὴ δύο καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν ἠδίκησαν, ἐθλίβη τόσον μόνον ὅσον θὰ ἐθλίβετο καὶ ἂν ἠδικεῖτο ἄλλος, ἐκινήθη δηλαδή ἀπὸ καθαρῶς ἀντικειμενικὴν ἀντίληψιν.

Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἄς ἀφίση τοὺς κ. κ. Βορέαν καὶ Λογοθέτην νὰ συμμερίζωνται περὶ αὐτοῦ γνώμην κοινὴν μετὰ τοῦ πρώην ἀντιπάλου των, καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, κ. Θεοδωρίδη καὶ τοῦ ὁπαδοῦ τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ κ. Κορδάτου καὶ ἄς ἐργασθῆ ὅπως ἠργάσθη καὶ εἰς τὸ παρελθόν. Τὸν ἐργαζόμενον δικαιώνει τὸ ἔργον του.

Ὁ ἔλεγχος τοῦ κ. Βορέα καὶ τοῦ κ. Λογοθέτου ἐλέγχεται αὐτὸς ἀνακριβῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἄλλ' ἡ ἀνασκευὴ τῆς «εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως» καὶ τῶν «φιλοσοφικῶν ἐλέγχων» θ' ἀπομείνη ἔλλει-

πής, εἰς ἀπασιωπηθῆ τὸ ἠθικῶς τόσον ὅσοι καὶ ἐπιστημονικῶς βαρύτερον σφάλμα, εἰς ὃ ὑπέπεσαν οἱ κρίναντες ἀμφοτέρω.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἔγκειται οὐχὶ πλέον εἰς ὃ,τι ἐγράφη, ἀλλὰ τοῦναντίον εἰς ὃ,τι δὲν ἐγράφη, σφάλμα εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ ὁποίου συντείνει καὶ ἡ μεταγενεσττέρα τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου πολυμερῆς ἐργασία. Ἄραγε δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρουν οὐδὲν ἐκτὸς τῆς ἐπιμελείας ἀξίον ἐκείνου εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου; Ἄλλ' ἐσκέφθησαν ἄραγε κἄν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπαινέσουν ὃ,τι ἀξίον ἐπαίνου; Εἶναι διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ ἐπιστήμονος τὸ λυπηρότερον ἠθικῶς ἐρώτημα ἐξ ὅλων ὅσα γεννᾶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκθέσεως. Ἄν ὄχι ὁ κ. Βορέας πάντως ὁ κ. Λογοθέτης ἐγνώριζεν ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου ἐκρίθησαν ἀξία τιμῆς ὑπὸ κριτῶν αὐστηροτάτων ἀντιφρονούντων ἐν πολλοῖς. Ἐπειδὴ δ' ἐγνώριζεν ὅτι δὲν εἶναι τυχαία ἡ γνώμη τοῦ Ricker, τοῦ Joel, τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ ἐνθεον ὁ κ. Βορέας, (Ὁρ. Ἐκθεσιν τὴν ἐπιτροπείας περὶ τῆς πληρώσεως τῆς κενῆς τακτικῆς ἔδρας τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας 1923), τοῦ Hoffmann καὶ τοῦ Calogero, διατὶ δὲν ἀνέφερον ὡς εἶχε στοιχειῶδες ἐπιστημονικὸν καθῆκον εἰς τὴν σχολὴν ὅτι μεγάλοι ἐπιστήμονες «εἰδικοί», ὅπως λέγει, ἂν καὶ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ δὲν ἀρμόζει προκειμένου περὶ ἀληθῶν φιλοσόφων, ἀλλὰ ἡ αὐτὸς περὶ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου δοξάζουν; Δὲν ἐσκέφθησαν ἄραγε ὅμως οἱ κριταὶ ἀνεξαρτήτως παντὸς ἐπαίνου καὶ πάσης τιμῆς ὅτι τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου τὸ ἔργον διακρίνεται διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ βάθος τῶν γνωσιολογικῶν προϋποθέσεων, διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς συστηματικῆς διατάξεως διὰ τὴν εὐρύτητά του καὶ ἰδίως διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν ἦθος; Διατὶ ἄραγε, ἂν καὶ δὲν εἶναι, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἰδίαν αὐτῶν φράσιν, «ἄμοιρος ἀξίας εἰς τὰ κατὰ μέρος» ἡ περὶ Πλάτωνος ἐργασία, δὲν ἀνέφερον ὅπωςδήποτε σαφέστερον εἰς τὸ ἔγκειται ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ταύτης, ἀφ' οὗ μετὰ πρωτοφανοῦς ζήλου λεπτομερῶς ἐσημείωσαν ὅτι ἐνόμισαν ἐσφαλμένον; Ἄλλὰ πρὸς τί τόσα ἐρωτήματα; Δὲν ὑπέγραψεν ὁ κ. Βορέας τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Λογοθέτη περὶ μὴ διακρίσεως τοῦ δημιουργοῦ ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ κατὰ Πλάτωνα; γραφέντα, ἐνῶ ἡ μόνη φιλοσοφικὴ του ἐργασία καταλήγει σαφῶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ Πλάτωνα ἡ θεότης δὲν συμπίπτει πρὸς τὴν ἰδέαν

τοῦ ἀγαθοῦ. Καὶ δύναται τις ν' ἀπορήσῃ κατόπιν αὐτῶν διατὶ δὲν ἐτιμήθη ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος ἔστω μόνον ὅταν ὁ ἔπαινος καὶ ἡ τιμὴ ἀπετέλει ἐκπλήρωσιν στοιχειώδους ἐπιστημονικῆς ὑποχρεώσεως; Ὁ Ἰ. Θεοδωρακόπουλος δὲν ἐκρίθη δικαίως. Ἀλλὰ ἤδη ἀντελήφθησαν οἱ κριταὶ του, ὅτι ὄχι μόνον ὁ κρινόμενος κρίνεται ἀλλὰ καὶ ὁ κρίνων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου μάλιστα δικαιωματικῶς εἶναι περισσότερον κριτῆς ὁ τυπικῶς κριθεὶς. Καὶ ἐπειδὴ δὲν πρόκειται νὰ λησμονηθῇ ταχέως ἢ συνάντησις τοῦ Ἰ. Θεοδωρακοπούλου μὲ τοὺς δύο καθηγητὰς τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ νὰ χαρακτηρίσῃ μίαν μετάβασιν, παρερχομένου τοῦ χρόνου θὰ καθίσταται τοῦτο διαρκῶς σαφέστερον. Καὶ οἱ κριταὶ κριθήσονται διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν κρίσεως.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ ΑΡΧΕΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ δηλοῖ κατὰ παράκλησιν τοῦ γράψαντος, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς, ὅτι εὐχαρίστως θὰ δημοσιεύσῃ οἰανδήποτε ἀπάντησιν προερχομένην ἀπὸ τὸν κ. Βορέαν ἢ τὸν κ. Δογοθέτην ἢ ἀπὸ ἄλλο πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἤθελον οὔτοι ὑποδείξῃ.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ Γενικὴ Φιλοσοφία.

Karl Korsch: Marxismus und Philosophie,

J. B. Kraus, S. J.: Scholastik, Puritanismus und Kapitalismus. Eine vergleichende dogmengeschichtliche Übergangsstudie.

Karl Korsch: Die materialistische Geschichtsauffassung, **Bernhard (E. A.)** Philosophische und Naturwissenschaftliche Grundlagen der Psychologie, Berlin, C. Heymann, 1930.

Bonnot. (L.) Logique positive. Essai d'une théorie nouvelle de la connaissance. Dijon. Venot 1930.

Frutiger P. Les mythes de Platon, Alcan 1930

Galvano della Volpe.—Hegel romantico e mistico (1793—1800) Firenze, le Monnier 1929.

Grunicke (Lucia)—Der Begriff der Thatsache in der positivistischen Philosophie des 19 Jahrhunderts. Halle (Saale) Niemeyer 1930.

Jurevics (P.) Le problème de la connaissance dans la philosophie de Bergson Vrin. 1930.

Parodi (D.) Du positivisme à l'idealisme. Philosophies d'hier. Etudes critiques. Vrin 1930.

Plekhanow (G.) Le materialisme militant. Paris, Les Revues, in 16.

Roux (A.) Le Problème de la connaissance (Leçons de philosophie). Paris. Press. Univ. de F. 1930.

Schaerer (R.) Ἐπιστήμη et Τέχνη. Etude sur les notions de connaissance et d'art, d'Homère à Platon. Mâcon. Protat 1930.

Tarozzi (G.) L'esisteza et l'anima. Bari. Laterza 1930.

Berichte, Literarische, aus dem Gebiete der Philosophie.
Hrsg. von **A. Hoffmann**. 1930 (76 S.)

Cantecor, G.: Comte 8°.

Forum philosophicum. Hrsg.: R. Schmidt. Vol. 1. Nr. 1. 1930. (172 S.)

Guérault, M.: La philosophie transcendente de Salomon Maimon.

Gurvitch, G.: Les tendances actuelles de la philosophie allemande.

Hegel, G. W. F.: Eigenhändige Randbemerkungen zu seiner Rechtsphilosophie. Aus d. Hs. hrsg. von G. Lasson. 1930. (VII, 124 S.)

Philosophie und Leben. Hrsg.: A. Messer. Jg. 6. H. 9. September 1930.

Poulimenos, A.: Durch Geist zur Macht. 1930. (143 S.)

Revue philosophique N°. 11—12 Paris.

Scholastik. Vierteljahresschrift f. Theologie u. Philosophie H. 3. 1930.

Stout, G. F.: Studies in philosophy and psychology.

Bréhier. Histoire de la philosophie. II. Philosophie moderne, 2. le XVIII siècle Alcan 1930.

Gentile (G). Storia della filosofia italiana del Genovesi al Galluppi, Milano, Treves 1930 2. εἰς 8^ο.

II. Λογική καὶ Γνωσεολογία.

Braham, E. G.: Ourselves and reality: personality in British and American idealism from the time of T. G. Green. 8^ο.

Erkenntnis. Im Auftr. d. Gesellschaft f. empir. Philosophie, Berlin 1. Zugleich Annalen der Philosophie. Bd. 9. H. 1.

Lovejoy, A. O.: The revolt against dualism. An inquiry concerning the existence of ideas.

Rickert, H.: Die Logik des Prädikats und das Problem der Ontologie. 1930.

Swabey, M. C.: Logic and nature.

Aaron (R. T.) The nature of knowing. London, Williams and Norgate.

Cardonne (A) Il relativismo gnoseologico nella filosofia moderna, Palmi Genovesi 1929.

III. Ἠθική, φιλοσοφία τῆς θρησκείας.

Dombrowski-Ramsay, M.: La morale humaine et la société des nations.

Eaton, H. O.: The Austrian philosophy of values. III.

Ritter, A.: Die Religion als natürliche Funktion des menschlichen Wesens. 1930.

IV. Γενική Ψυχολογία.

Carp, E. A. D. E.: Bijdragen tot de psychologie der schizophrene psychosen. 8°.

Dumas, G, et autres: Nouveau traité de Psychologie T. 1.

Fearing, F.: Reflex action. A study in the history of physiological psychology. 8°.

Healy, W., and others: The structure and meaning of psychoanalysis as related to personality and behaviour.

Jennings, H. S.: The biological basis of human nature,

Müller, G. E.: Ueber die Farbenempfindungen. Psychophysische Untersuchungen. Bd. 2. 1930.

Segond, J.: L'intuition Bergsonienne 1 vol. ni 16.

Segond, J.: Traité de psychologie 8°.

Szymanski, J. S.: Psychologie vom Standpunkt der Abhängigkeit des Erkennens von den Lebensbedürfnissen. 1930.

V. Ἐφαρμοσμένη ψυχολογία.

Bertrand, F. L.: L'analyse psychosensorielle et ses applications à l'éducation intégrale 8°.

Zeitschrift für angewandte Psychologie. Hrsg. von W. Stern u. O. Lipmann.

VI. Ψυχολογία τῆς ἐξελίξεως.

André, H., et autres: Vues sur la psychologie animale 8°.

Bretegnier, L.: L'activité psychique chez les animaux.

Cowdry, E. V.: Human biology and racial welfare 8°.

Meek, A.: The progress of life: psychogenetic evolution 8°.

Thomas, M.: L'instinct, theories·réalités Paris, Payot 1929.